

**ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА
ТЕХНОЛОГІЙ**
ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ, ТЕХНОЛОГІЙ ТА ПРАВА
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ І ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МІЖНАРОДНІ РОЗРАХУНКИ
ТА ВАЛЮТНІ ОПЕРАЦІЇ

Затверджено:

Протокол засідання кафедри
фінансів, обліку і оподаткування
№ 1 від 29 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри ФОО

 С.М. Шуляренко

Викладач	ЯРМОЛІЦЬКА Ольга Василівна Кандидат економічних наук, доцент
Посилання профіль викладача на сайті ДУІТ	Ярмоліцька Ольга Василівна
E-mail	oyarmolitska2@gmail.com
Факультет, Кафедра	Факультет Управління і технологій/ Кафедра фінансів, обліку і оподаткування м. Київ, вул. Івана Огієнка, 19, каб. 602
Консультації	Кожну середу з 15.00 до 16.00 та четвер з 9.00 до 10.00 м. Київ, вул. Івана Огієнка, 19, каб. 602 або за Zoom посиланням

Офіційна назва освітньої програми	Фінанси, банківська справа та страхування
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань, спеціальність	07 «Управління та адміністрування» 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Статус дисципліни (обов'язкова, вибіркова)	Цикл дисциплін професійної підготовки, вибіркова
Курс / Семестр викладання	4/7
Обсяг дисципліни	4 кредити ECTS / 120 загальна кількість годин
Види та кількість аудиторних занять, денна/ заочна	Лекції – 24 години / 8 годин Практичні заняття – 20 годин / 4 години
Форма контролю	Залік
Локація та	Аудиторія згідно з розкладом.

матеріально- технічне забезпечення	Мультимедійний проектор, мережа Internet.
Мова викладання	Українська
Мета вивчення дисципліни	Формування у здобувачів знань з теоретичних основ, методичних підходів, а також практичних навичок щодо принципів, прийомів і методів організації та здійснення міжнародних розрахунків і валютних операцій.
Загальні компетентності	ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК09. Здатність бути критичним і самокритичним. ЗК10. Здатність працювати у команді.
Спеціальні (фахові) компетентності	СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку. СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення. СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.
Програмні результати навчання	ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем. ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати. ПР17. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку. ПР18. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні. ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

ЧИМ ЦІКАВИЙ КУРС:

Курс дає можливість розширити світогляд та професійні компетенції, поглибивши знання з міжнародних розрахунків та валютних операцій, отримавши сучасну і цікаву інформацію та приклади практичного застосування про:

- валютні відносини та операції як сферу здійснення міжнародних розрахунків;
- умови поставок і документи в міжнародній торгівлі;
- документарні форми міжнародних розрахунків;
- недокументарні форми міжнародних розрахунків;
- кредитування учасників міжнародних розрахунків;
- банківські гарантії як інструмент забезпечення фінансових зобов'язань у міжнародних розрахунках;
- поточні конверсійні операції;
- строкові валютні операції.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ

Змістовий модуль 1

Тема 1. Валютні відносини та операції як сфера здійснення міжнародних розрахунків

Поняття та особливості міжнародних розрахунків. Визначення сутності валютних операцій. Види валютних операцій Нормативно-правове регулювання міжнародних розрахунків та валютних операцій. Зв'язок міжнародних розрахунків з валютними операціями в банківській практиці. Основи організації валютних відносин в Україні. Роль національних, міжнародних, колективних валют та золота в міжнародних розрахунках. Умови та способи здійснення розрахунків за експортно-імпортними операціями. Міжбанківські кореспондентські відносини. Система SWIFT. Сутність і функції валютного ринку. Сучасні платіжні системи та засоби зв'язку суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Ключові слова: міжнародні розрахунки, валютні операції, нормативно-правове регулювання, валютні відносини, національні валюти, міжнародні валюти, колективні валюти, золото, розрахунки за експортно-імпортними операціями, міжбанківські кореспондентські відносини, система SWIFT, валютний ринок, платіжні системи.

Тема 2. Умови поставок і документи в міжнародній торгівлі

Характеристика видів та типова структура зовнішньоторговельного контракту. Умови поставок товарів. Базисні умови поставки Інкотермс. Права та обов'язки покупця та продавця за різних умов поставки. Види документів при міжнародних поставках: комерційні, транспортні, страхові, фінансові. Угоди на міжбанківському валютному ринку. Ризики у зовнішньоекономічній діяльності.

Ключові слова: зовнішньоторговельний контракт, умови поставок товарів, базисні умови поставки, правила ІНКОТЕРМС, покупець, продавець, міжнародні поставки, види документів, міжбанківський валютний ринок, угоди, ризики, зовнішньоекономічна діяльність.

Тема 3. Документарні форми міжнародних розрахунків

Суть, учасники та документообіг за акредитивами. Види акредитивів та їх класифікація. Сторони угоди та документообіг за документарним акредитивом. Спеціальні форми акредитивів. Поняття та види інкасо. Особливості інкасової операції. Учасники та фази документарного інкасо.

Ключові слова: акредитиви, документообіг, сторони угоди, документарний акредитив, спеціальні форми акредитивів, інкасо, інкасова операція, документарний інкасо.

Тема 4. Недокументарні форми міжнародних розрахунків

Особливості використання в міжнародній сфері недокументарних форм розрахунків. Міжнародні розрахунки з використанням чеків. Використання пластикових карток в міжнародному платіжному обігу. Вексельна форма розрахунків у сфері міжнародного платіжного обігу. Інші способи міжнародних платежів.

Ключові слова: недокументарні форми розрахунків, чеки, пластикові картки, міжнародні розрахунки, міжнародний платіжний обіг, вексельна форма розрахунків, міжнародні платежі.

Змістовий модуль 2

Тема 5. Кредитування учасників міжнародних розрахунків

Форми, види та функції міжнародних кредитів. Фірмові кредити. Фінансові та брокерські кредити. Міжнародні банківські кредити. Експортний факторинг. Міжнародні форфейтингові операції. Міжнародний лізинг.

Ключові слова: міжнародні кредити, фірмові кредити, фінансові кредити, брокерські кредити, міжнародні банківські кредити, факторинг, експортний факторинг, міжнародні форфейтингові операції, міжнародний лізинг.

Тема 6. Банківські гарантії як інструмент забезпечення фінансових зобов'язань у міжнародних розрахунках

Загальні принципи і правові засади банківського гарантування. Класифікація видів та форм банківських гарантій. Порядок оформлення і видачі банківських гарантій. Переваги та недоліки використання банківських гарантій.

Ключові слова: банківські гарантії, принципи банківських гарантій, правові засади банківських гарантій, види, форми банківських гарантій.

Тема 7. Валютні операції «спот»

Поняття курсу «спот». Дата валютування. Котирування валюти. Повне котирування валюти. База котирування. Валюта котирування. Сторони котирування валют: курс купівлі та курс продажу. Визначення курсу купівлі та продажу валюти за прямим та непрямим котируванням валют. Економічна сутність маржі за котируванням валют. Визначення маржі. Фактори впливу на розмір маржі. Порядок визначення валютного курсу спот. Поняття крос-курсу валют. Правила визначення крос-курсів валют.

Ключові слова: курс «спот», дата валютування, котирування валюти, база котирування, валюта котирування, сторони котирування, курс купівлі, курс продажу, маржа, крос-курс.

Тема 8. Строкові валютні операції

Форвардні операції. Загальна характеристика форвардного контракту. Валютні форвардні контракти. Процентні форвардні контракти. Біржові строкові валютні операції. Операції своп. Процентний своп і його класифікація. Валютний своп і його види. Депозитні валютні операції.

Ключові слова: форвардні операції, форвардний контракт, біржові строкові валютні операції, операції своп, процентний своп, валютний своп, депозитні валютні операції.

Практичні заняття курсу передбачають виконання ситуаційних, тестових, розрахункових та інших завдань, опитування та дискусії за темами, короткі виступи та презентації з тематики дисципліни.

Тематика практичних занять:

Тема №1. Валютні відносини та операції як сфера здійснення міжнародних розрахунків.

Тема №2. Умови поставок і документи в міжнародній торгівлі.

Тема №3. Документарні форми міжнародних розрахунків.

Тема №4. Недокументарні форми міжнародних розрахунків.

Тема № 5. Кредитування учасників міжнародних розрахунків.

Тема №6. Банківські гарантії як інструмент забезпечення фінансових зобов'язань у міжнародних розрахунках.

Тема №7. Валютні операції «спот».

Тема №8. Строкові валютні операції.

Індивідуальні завдання

Для стимулювання науково-дослідницького й творчого інтересу здобувачів вищої освіти і здобуття ними навичок наукової діяльності вони залучаються до виконання додаткових видів робіт в певних проєктах, ця діяльність враховується при підведенні підсумків роботи здобувачів вищої освіти у семестрі. Так, наприклад, здобувачам вищої освіти може бути запропоновано виконання рефератів за темами дисципліни «Міжнародні розрахунки та валютні операції» у вигляді презентацій та захистити її на практичному занятті. Найкращі рекомендуються до виступу на науково-практичній конференції.

Індивідуальні види робіт можуть бути змінені та доповнені за ініціативою викладача або здобувача освіти (за погодженням із викладачем).

ОЦІНЮВАННЯ

Форми поточного та підсумкового контролю	Поточний контроль – 100 балів Підсумковий контроль – залік
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	
Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та під час заліку.	

Відвідування лекцій:

За відвідування кожної лекції нараховується 1 бал. Максимальна сума становить 12 балів.

Практичні заняття:

Оцінюються за активністю здобувачів освіти на заняттях, їх відповідями, доповідями та ступенем залученості у дискусії (до 8 балів).

Максимальна сума становить 8 балів за кожне заняття, 80 балів - максимальна сума.

Самостійна робота

Написання та захист реферату (тематика погоджується із викладачем курсу) у вигляді доповіді та/або презентації оцінюються у 10 балів.

Підсумковий контроль - Залік

Здобувач отримує підсумкову оцінку за результатами поточного контролю шляхом накопичення балів. Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач, становить 100.

Якщо протягом семестру здобувачем за поточним контролем набрано більше 100 балів, то вони порівнюються до 100.

Додаткові бали до поточного контролю здобувач освіти може отримати, пройшовши навчальний курс у вигляді неформальної освіти з отриманням сертифікату в межах предмету вивчення дисципліни та пройшовши процедуру визнання згідно [Положення про визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здобувачами вищої освіти ДУІТ](#).

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS			
Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
82-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального, робота з двома – трьома незначними помилками
75-81		C	«Добре» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконанні, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією – двома значними помилками
64-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» - теоретичний зміст курсу освоєний не повністю, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань

			виконано, деякі з виконаних завдань, містять помилки, робота з трьома значними помилками
60-63		Е	«Достатньо» - теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімум критеріїв оцінки
35-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота що потребує доробки
1-34		F	«Безумовно незадовільно» теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

ІНФОРМАЦІЙНО- МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Методичне забезпечення:

1. Робоча програма навчальної дисципліни.
2. Конспект лекцій.

Електронні ресурси бібліотеки ДУІТ: <https://library.duit.in.ua>.

Список рекомендованої літератури

Базова:

1. Господарський кодекс України : Кодекс України, Закон від 16.01.2003 р. №436-IV (зі змінами). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
2. Податковий Кодекс України : Кодекс України, Закон від 02.12.2010 № 2755-VI (зі змінами). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
3. Митний Кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>
4. Про валюту і валютні операції : Закон України від 26.06.2018 № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text>.
5. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні : Закон України від 05.04.2001 № 2346-III (зі змінами). URL: <http://egolovbuh.mcfr.ua/npd-doc.aspx?npmid=94&npid=37883>.
6. Про зовнішньоекономічну діяльність» : Закон від 16.04.91 р. № 959-XII, із змінами. URL: <http://zakonl.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=959-12>
7. Про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності : Закон від 23.12.1998 р. № 351-XIV, із змінами. URL: <http://zakonl.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=351-14>
8. Про режим іноземного інвестування : Закон від 19.03.1996 р. № 93/96-BP. URL: <http://zakonl.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=93%2F96-%E2%F0>.
9. Про затвердження Класифікатора іноземних валют : Постанова Правління Національного банку України від 04.02.1998 р. № 34 у редакції постанови Правління Національного банку України 28.04.2020 № 57. URL.: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0521500-98/paran15#n15>.
10. Інкотермс. Офіційні правила тлумачення торговельних термінів Міжнародної торгової

палати від 2020 р. URL: <http://pact.com.ua/incoterms.html>.

11. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 21 «Вплив змін валютних курсів» : Наказ Міністерства фінансів України від 10.08.2000 № 193. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00#Text>.

12. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів». Переклад міжнародних стандартів фінансової звітності 2023 року. URL: https://www.mof.gov.ua/uk/translation_of_international_financial_reporting_standards_of_2023-718.

13. Івасів Б.С., Прийдун Л.М., Рудан В.Я. Міжнародні розрахунки та валютні операції: навч. посіб. Тернопіль: Вектор, 2013. 572 с.

14. Бурковська А.В., Лункіна Т.І. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції в сучасних умовах. Підручник. Видавництво: Центр навчальної літератури. 2017. 208 с.

15. Божидарнік Н.В., Божидарнік Т.В. Валютні операції. Підручник. Видавництво: Центр навчальної літератури. 2020. 698 с.

Допоміжна

1. Тимченко Л.Д., Кононенко В.П. Міжнародне право : підручник. К.: Знання, 2012. 631 с.

2. Шутак І. Д. Правове регулювання міжнародних економічних відносин : навч. посіб. К. : Алерта, 2012. 412 с.

3. І.А. Волкова, М. В. Реслер, О. Ю. Калініна. Облік зовнішньоекономічної діяльності [Текст] : навч.посібник. К. : ЦУЛ, 2011. 304 с.

Інформаційні ресурси

1. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/>

2. Вся база «Законодавство України». Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/main/>, <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/a#Find>.

3. Державна митна служба України. URL: <https://customs.gov.ua/>

Додаткова інформація

Детальнішу інформацію щодо методів навчання, форм оцінювання, самостійної роботи та повного списку літератури наведено у Робочій програмі навчальної дисципліни.

ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Щодо академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів ДУІТ:

[Кодекс академічної доброчесності Державного університету інфраструктури та технологій](#)

[Положення про систему забезпечення академічної доброчесності у Державному університеті та технологій](#)

[Положення про Комісію з академічної доброчесності у ДУІТ та Комісію з етики та управління конфліктами у сфері академічної доброчесності у ДУІТ](#)

Порушення [Кодексу академічної доброчесності ДУІТ](#) є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним.

Списування під час контрольних заходів заборонені.

Усі письмові роботи, виконані в електронному вигляді (реферати), перевіряються на наявність плагіату згідно з [Положенням про порядок перевірки навчальних, кваліфікаційних, науково-методичних наукових та інших робіт на наявність ознак академічного плагіату у ДУІТ](#). У випадках виявлення порушення – реагування відповідно до [Кодексу академічної доброчесності ДУІТ](#).

Щодо відвідування

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування, індивідуальний графік) навчання може відбуватися в онлайн (або змішаній) формі за погодженням із деканом факультету.

Неформальна освіта

Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «[Положенням про визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здобувачами вищої освіти ДУІТ](#)».